

JAARVERSLAG 1951STAAT VAN VORDERINGEN BETREFFENDE DE WERKZAAMHEDENvanDE COMMISSIE ONDERZOEK LANDBOUWATERHUISHOUDING NEDERLAND.Doel en taak van de werkgroep.

De grote betekenis voor de landbouwproductie van een nauwkeuriger regeling van de waterhuishouding, alsmede de noodzaak, om het gebruik van het water in Nederland te doen berusten op een weloverwogen beoordeling van de noden van de verschillende gebruikers, waaronder de landbouw in de toekomst vermoedelijk een belangrijke plaats zal innemen, leidde de toenmalige voorzitter van de Landbouworganisatie T.N.O., Ir C. Staf tot het bijeenroepen van een Commissie ad hoc. Deze Commissie ontving de opdracht, voorstellen te doen met betrekking tot het onderzoek, waarvan de uitvoering gewenst zou moeten worden geacht.

De commissie ad hoc kwam bij haar besprekingen tot de conclusie, dat allereerst een globaal inzicht in de waterhuishouding van de landbouw moet worden verkregen als basis voor een verdere beoordeling van de waterverdeling ten behoeve van de landbouw. Dit overzicht kan worden verkregen indien voor Nederland:

- a. op kaart wordt gebracht de feitelijke toestand met betrekking tot verdroging, wateroverlast en verzilting, zoals deze zich blijkt practijkervaring in de afgelopen jaren voordeed (in het vervolg "verdrogingskaart" genoemd.

indien voorts gegevens worden verzameld omtrent:

- b. de diepte van de grondwaterstand ten opzichte van maaiveld;
- c. het bodemprofiel en
- d. het zoutgehalte van open water

en indien deze gegevens in hun onderling verband worden bestudeerd, waarbij gebruik moet kunnen worden gemaakt van

- e. de uitkomsten van reeds verrichte en thans aan te vatten onderzoekingen over het verband gebruikswijze - grondwaterstand - bodemprofiel - opbrengst.

Deze voorstellen van de commissie ad hoc, samengevat in een rapport, werden aanvaard als grondslag voor een uit te voeren landelijk onderzoek.

Organisatie van de Commissie Onderzoek Landbouwwater-
huishouding Nederland.

De voorstellen van de Commissie ad hoc leidden tot de installatie door Ir C. Staf van een Commissie van Beheer en een Werkgroep. Deze vergadering had op 27 Februari 1951 plaats

De samenstelling van de Commissie van Beheer was als volgt

Ir F.P. Mesu	voorzitter
Ir C. v.d. Giessen	secretaris
Ir G.B.R. de Graaff	lid
Ir H.T. Tjallema	lid

De taak van de Commissie van Beheer zal daarbij zijn het bevorderen van de werkzaamheden van de werkgroep, het houden van toezicht op de werkzaamheden en het beheren en verantwoorden van de gelden, welke voor het onderzoek beschikbaar zijn gesteld.

De samenstelling van de Werkgroep was als volgt

Prof. Ir F. Hellinga	voorzitter
Ir W.C. Visser	secretaris
Prof. Dr Ir C.H. Edelman	
Prof. Dr A.J. Zuur	
Dr S.B. Hooghoudt	
Ir A.H. Stam	
Ir C. in 't Veld	
Dr Ir G. de Bakker	
Dr Ir C.K. v. Daalen	
Ir J.H. Beltman	

De taak van de werkgroep bestaat uit het bevorderen van het onderzoek, het formuleren van aanbevelingen aan de Commissie van Beheer omtrent daarvoor in aanmerking komende punten, het waar mogelijk, op zich nemen van een aandeel in het onderzoek, het met adviezen bevorderen van het vinden van oplossingen voor de juiste technische en organisatorische uitvoering van het onderzoek

Vastgesteld werd bij het instellen van de Commissie op 27 Februari 1951, dat voor het uitvoeren van de werkzaamheden een bureau zou worden opgericht, geleid door het hoofd van het bureau met een ingenieur in elke provincie, waar nog geen hydrologisch onderzoek wordt uitgevoerd. Limburg en Zeeland hebben n.l. reeds een eigen organisatie opgebouwd. Als hoofd van het bureau werd Ir W.C. Visser aangevezen.

De werkgroep kwam een aantal malen bijeen om te over-

leggen op welke wijze de werkzaamheden georganiseerd zouden moeten worden en met welke instanties samenwerking gezocht zou moeten worden.

Tevens werd hierbij in detail besproken, op welke wijze de leden van de werkkommissie, welke een deel van de werkzaamheden op zich zouden nemen, deze dachten uit te voeren en op welke wijze dit tot een gecoördineerd geheel zou kunnen worden.

Besprekingen van de werkgroep met dit doel werden gehouden op 15 Maart, 24 April, 7 Mei en 19 December 1951.

Verdeling van de taak binnen de werkgroep.

Als belangrijkste besluit mag worden genoemd dat de te verrichten werkzaamheden vooreerst in vijf groepen zullen worden verdeeld:

1. De hoogtekaart zal op schaal 1 : 10.000 worden uitgevoerd met gebruik maken van de beschikbare hoogtegegevens, die, waar ook, in de archieven van ons land verborgen liggen. De hoogtekaart zal door de Algemene Dienst van de Rijkswaterstaat worden vervaardigd. De ten uitvoerlegging van de werkzaamheden is onder toezicht gesteld van de Hoofdingenieur A.H. Stam.
2. De bodemkaart van Nederland, thans reeds op schaal 1 : 400.000 aanwezig, zal in een sneller tempo dan tot dusverre in de bedoeling lag, worden herzien en verfijnd en op een schaal 1 : 200.000 worden vervaardigd. Deze werkzaamheden zullen door de Stichting voor Bodemkartering, in de werkgroep door Prof. Dr Ir C.H. Edelman vertegenwoordigd, worden verricht.
3. De grondwaterdieptekaart zal op grond van gezamenlijk overleg worden vervaardigd uit een net met een dichtheid van een waarnemingspunt op 100 tot 200 h.a. en waarnemingen om de drie maanden. De werkzaamheden zullen als taak van werkgroepen uit de provinciale colleges van consultants gedecentraliseerd worden uitgevoerd. Voor de opnamen zal medewerking van de assistenten van consultants, personeel en oud-leerlingen van het landbouwonderwijs worden gezocht. Ook verdere medewerkers zouden worden gezocht uit de landbouwpraktijk en waterschapspersoneel. Gedacht werd aan het boren van gaten tot de grondwaterspiegel en opname van de grondwaterdiepte in deze tijdelijke gaten met niet versterkte wanden. De uitvoering van de werkzaamheden werd gedacht de taak van de provinciale werkgroepen te zijn met als voorzitter de cultuurconsulent en als secretaris de ingenieur van het waterhuishoudkundig onderzoek. De coördinatie van de werkzaamheden van de provinciale werkgroepen werd in handen van Ir W.C. Visser gelegd.

4. De verdrogings-, verstuiwings- en verziltingskaart zal een beeld geven van alle gedeeltes van ons land, waar tekortkomingen in de waterhuishouding optreden. Hierbij zal de zienswijze van de practijk het criterium vormen. Speciaal werd hierbij, teneinde een onafhankelijk oordeel te verkrijgen, vastgesteld dat voor deze kaart vooraf geen gebruik zou worden gemaakt van inzichten, ontleend aan de waterstandsopnamen, noch van kennis, verworven door bodemkartering. De leiding van de opname van de verdrogingskaart is in handen van Dr S.B. Hooghoudt gelegd. De uitvoering zal geschieden door de provinciale ingenieurs.
5. De kaart van het zoutgehalte in open wateren zal ten doel hebben een indruk te geven van de noodzaak tot doorspoeling van wateren en de mogelijkheid van ontlenen van land- en tuinbouwwater. Deze werkzaamheden zijn als taak aanvaard door de Inspectie Tuinbouw van het Ministerie van Landbouw. Dit aandeel in de gezamenlijke taak wordt in de werkcommissie vertegenwoordigd door Dr Ir G. de Bakker. Met de uitvoering is belast Ir C. Dorsman.

Werkzaamheden van het bureau.

Organisatie.

Contacten werden gelegd met vele instanties van wie medewerking gevraagd zou kunnen worden. Tengevolge van de decentralisatie van de werkzaamheden stond bij deze activiteiten de opname van waterstanden voorop. Er werd echter tevens van de gelegenheid gebruik gemaakt inzicht te geven in het geheel van de werkzaamheden.

Geregeld werd overleg gepleegd met het Landbouw Proefstation en Bodemkundig Instituut T.N.O., het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek, De Stichting voor Bodemkartering, het Archief van Grondwaterstanden T.N.O en de Algemene Dienst van de Rijkswaterstaat.

Verder werden besprekingen gevoerd met het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek, De Rijksdienst voor Uitvoering Werken, de Nederlandse Heide Maatschappij en de Grontmaatschappij, ter oriëntering over de mogelijkheid van medewerking ten aanzien van arbeiders, hoogtegegevens en het zetten van waterstandsbuizen. Met de werkzaamheden van de commissies voor hydrologisch onderzoek in Limburg en Zeeland was het mogelijk op de hoogte te blijven, doordat het Hoofd van het Bureau zitting heeft in beide commissies.

Besprekingen werden gevoerd met de Directeur van de Afdeling Akker- en Weidebouw, de Directeur van het Landbouwwonderwijs en de Directeur van de Afdeling Cultuurtechniek van het Ministerie van Landbouw.

Ter verkrijging van medewerking bij het waterbeheersingsonderzoek werden ter oriëntering omtrent de te verwachten medewerkers, voorafgaande besprekingen gevoerd met vijf voorzitters van colleges van consultants twaalf landbouwconsultanten, achttien hoofden van landbouwwinterscholen en alle cultuurconsultanten.

Studie en propaganda.

Tijdens een studiereis in de Verenigde Staten hebben de Voorzitter en de Secretaris van de werkgroep zich speciaal georiënteerd over de oplossing, die men daar aan waterbeheersingsvragen pleegt te geven. Hierover werd bericht in een bijeenkomst van de Studiekring voor Cultuurtechniek op 27 November 1951.

Voordrachten over het Landbouwwaterhuishoudingsonderzoek werden door Prof. Hellinga gehouden voor Gedeputeerde Staten en een aantal Landbouw- en waterstaatsdeskundigen van Friesland, welke in Leeuwarden bijeenkwamen. In 's-Gravenhage werd over hetzelfde onderwerp gesproken voor de Rijksdienst Nationale Plan en de Directeuren van de Provinciale Planologische Diensten.

Verdere voordrachten over het aan te vatten werk werden door het Hoofd van het Bureau gehouden in de Afdeling Grondgebruik van de Stichting van de Landbouw, in een vergadering van de Noord-Hollandse Bond van Waterschappen, in voordrachten voor de colleges van consultants in Friesland, Groningen, Gelderland, Noord Brabant, Noord Holland en Zuid-Holland, alsmede voor een groep direct belangstellenden uit de colleges van consultants in Drente en Utrecht. Verder werden door het Hoofd van het Bureau voordrachten gehouden over het werk voor de vergadering van Landbouwconsultanten en Cultuurconsultanten. Dezelfde taak werd door Dr van Daalen waargenomen voor de vergadering van directeuren van het Landbouwonderwijs en door Dr de Bakker voor de vergadering van hogere ambtenaren van de Tuinbouwvoorlichting.

Tenslotte werd door het Hoofd van het Bureau voor de radio nog een voordracht gehouden op 25 Juni in het landbouwkwartiertje. De radiovoordracht werd gehouden als gevolg van het opgenomen contact met de Afdeling Voorlichting, Pers en Radio van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Personneel.

Ten behoeve van het onderzoek werden de volgende ingenieurs aangesteld:

NAAM	AMBTSGEBIED	DATUM VAN AANSTELLING
H.A. Haantjens	Utrecht	1 Augustus
J. Bon	Groningen	1 Augustus
J.C. v. Florenstein- Mulder	Noord Holland	8 October
J. Freeve	Overijssel	1 December
K.N. Reuter	Gelderland	1 December
J.J. Kouwe	Noord Brabant	1 December
H. Bos	Drente	1 December
J.F. Koolhaas	Friesland	1 December

STAAT VAN VORDERINGEN
BETREFFENDE DE WERKZAAMHEDEN
TEN AANZIEN VAN
HET VERVAARDIGEN VAN DE HOOGTEKAART.

In samenwerking met de Cultuurtechnische Dienst is in bewerking een overzicht van de gebieden, waarin waterpassingen zijn verricht en van de instanties, die over de resultaten daarvan beschikken.

Van de Nederlandse Heide Maatschappij en de Grontmij werden talrijke uitdrukken ontvangen met hoogtegegevens van verschillende gebiedsdelen van ons land.

Ter vergadering van de werkgroep op 20 December 1951 werd, in verband met de hoge kosten verbonden aan de levering van kaartmateriaal door de Topografische Dienst, besloten de door de Algemene Dienst van de Rijkswaterstaat verzamelde en nog te verzamelen hoogtegegevens te doen vastleggen op calques van vergrotingen tot schaal 1 : 10.000 van de bladen van de zogenaamde Engelse kaart 1 : 25.000, te vervaardigen bij de Directie Bruggen van de Rijkswaterstaat.

In de loop van het volgende kwartaal zal nu een begin gemaakt kunnen worden met het daadwerkelijk vastleggen van de beschikbare hoogtegegevens.

Inmiddels wordt met de verzameling van deze gegevens voortgegaan.

DE HOOFDINGENIEUR
BELAST MET HET VERVAARDIGEN
VAN DE HOOGTEKAART

A. H. Stam.

STAAT VAN VORDERINGEN

BETREFFENDE DE WERKZAAMHEDEN TEN BEHOEVE

VAN DE ORGANISATIE VAN DE WATERLANDSOPNAME

Ten aanzien van de keuze van de waarnemingspunten wordt als grondslag gebruikt een uit luchtfoto's afgeleide kaart van de heer Freytag Drabbe, Directeur van de Topografische Dienst, terwijl daarnaast de thans reeds opgenomen buizen van de onderzoeken uitgevoerd door het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek, het Landbouwkundig Proefstation en Bodemkundig Instituut T.N.O. en de Afdeling Cultuurtechniek van de Landbouwhogeschool in de serie werden opgenomen. De waarnemingen van deze buizen zullen van genoemde instanties worden overgenomen.

Voor de vooraf niet vastliggende punten wordt de keuze getoetst aan de inzichten van de voorlichtingsdiensten en de Stichting voor Bodemkartering. Deze werkzaamheden waren einde 1951 in Utrecht en Noord Holland een eind gevorderd, doch niet voltooid. In de andere provincies was dit werk juist aangevat.

Naast het net met een gemiddelde dichtheid van éénpunt per 100 h.a. en 4 opnamen per jaar wordt tevens gewerkt aan het organiseren van een opnamen-net met één opnamepunt per 3000 h.a. en een 14-daagse waarneming.

Het opnemen van de grondwaterdiepte is gedacht als een sterk gedecentraliseerde samenwerking van vele diensten.

Voor de opname is de hulp van de werkcommissies uit de colleges van Consulents van alle te bewerken provincies verkregen, terwijl ook een brede toezegging tot medewerking van de zijde van de Stichting voor Bodemkartering verkregen werd.

Bij deze toezeggingen tot medewerking bleek, dat het vrijwel onmogelijk zou zijn het systeem van telkens opnieuw boren van gaten als werkmethode aanvaard te krijgen. Gebruik van buizen bleek onontkomelijk. Later bleek bovendien dat ook ten aanzien van het zetten van de buizen moeilijk medewerking te verkrijgen zou zijn. Aan het einde van 1951 is dan ook besloten te trachten de gaten van betonnen drainbuizen te voorzien, waar mogelijk in grasland of grasboomgaarden te zetten, terwijl gezocht wordt naar middelen om de drainbuisjes in de grond te krijgen zonder daartoe te grote eisen aan het personeel van de consulentschappen te stellen.

Van de zijde van de Commissies voor Verdroging en Verstuiving dan wel Verzilting in Limburg en Zeeland, werd tijdens de vergaderingen van deze commissies op 4 October te Maastricht en 21 December te Goës, toezegging verkregen dat in deze provincies de werkzaamheden van het landelijke plan door deze commissies zullen worden uitgevoerd. De samenwerking wordt versterkt door de ingenieurs uit de beide provincies uit te nodigen op de maandelijks dienstbesprekingen met de ingenieurs van de Commissie Onderzoek Landbouwwaterhuishouding Nederland.

De registratie van de waarnemingen zal worden overgedragen aan het Archief van Grondwaterstanden T.N.O. Met dit Archief gehouden besprekingen hebben geleid tot een voor beide partijen geschikt systeem van verzamelen en inzenden van de verrichte waarnemingen, dat tevens voor Limburg en Zeeland zal worden aangehouden.

Als streefdatum voor de eerste driemaandelijks opname wordt gedacht aan 15 April 1952, voor de veertiendaags opname voor Utrecht aan 14 Januari 1952, voor de andere provincies aan een zo vroeg mogelijk vallende datum.

Voor zover dit zich thans laat overzien, zullen indien middelen gevonden worden om de waterstandsbuizen, zoals overwogen, door de Nederlandse Heidemaatschappij te laten zetten, ten aanzien van de waterstandsopname zeer weinig moeilijkheden worden ondervonden. Aandacht zal echter vooral gegeven moeten worden aan streken met uitsluitend bouwland, zoals bijvoorbeeld het veenkoloniale gebied, waar geen mogelijkheid tot het plaatsen van permanente waterstandsbuizen bestaat.

DE HOOFDINGENIEUR
BELAST MET DE VERVAARDIGING
VAN DE KAART GRONDWATERDIEPTE

W.C. Visser.

STAAT VAN VORDERINGEN

BETREFFENDE DE WERKZAAMHEDEN AAN

DE VERDRUGINGS, VERSTUUVINGS-EN VERZILTINGSKAART

De werkzaamheden werden begonnen met het indienen bij de hiervoor genoemde Commissie van een rapport (Doel en inrichting van de Inventarisatiekaart, Mei 1951), waarin werd uiteengezet, wat op kaart zal worden gebracht en hoe dit moet geschieden.

Van twee leden (Prof. Hellinga en Ir Visser) werden hierover opmerkingen ontvangen, waarmede zoveel mogelijk rekening werd gehouden.

Met ingang van 1 Augustus 1951 werd Ir J. Bon aangesteld, die de provincie Groningen werd toegevoegd en die mij zal bijstaan voor de algemene werkzaamheden betreffende de verdrogingskaart.

Aangezien het noodzakelijk is de grenzen van de rayons van rayonassistenten van de Land- en Tuinbouwvoorlichtingsdienst te kennen, worden kaarten van Nederland bij de afdelingen Land- en Tuinbouw van het Departement van Landbouw aangevraagd waaro deze grenzen, evenals die van de consulentschappen zijn aangegeven.

De ontvangen kaarten gaven van de gevraagde gegevens wel een overzicht; de nauwkeurigheid was echter onvoldoende om de grenzen van de rayons van deze kaarten op topografische kaarten over te brengen.

Nagegaan werd welk kaartmateriaal beschikbaar is. Van de oude topografische kaart 1 : 25.000 is circa een vierde gedeelte uitverkocht, terwijl het zeer moeilijk bleek te zijn goede afdrukken van bestaande kaarten te maken. Deze kaarten zijn verder vaak oud, zodat nieuwere/hierop niet staan aangegeven. De nieuwe topografische kaarten 1 : 25.000 zijn nog slechts zeer gedeeltelijk gereed, ter ijl deze evenmin binnen korte tijd gereed komen. De enige mogelijkheid was dan ook gebruik te maken van de nieuwe topografische kaarten 1 : 50.000 (stereografische projectie). Deze zijn voor het grootste gedeelte van Nederland gereed, terwijl deze volgens verkregen inlichtingen binnen twee jaar van geheel Nederland gereed zullen zijn. Voor het ontbrekende oostelijke gedeelte van Nederland werden zoveel mogelijk de nog beschikbare oude topografische kaarten 1 : 25.000 benut, terwijl de ontbrekende werden aangevuld met afdrukken van bestaande kaarten, waarvoor de Cultuurtechnische Dienst heeft zorggedragen.

Aangezien de medewerking van de land- en tuinbouwconsulenten en hun medewerkers niet van te voren vaststond, werden alle consulenten bezocht behalve de tuinbouwconsulenten te Frederiksoord, Apeldoorn, Zutphen en 's-Hetogenbosch, waarvoor nog geen tijd kon worden gevonden. Hierbij werd

√ ontginningen, ruilverkavelingen, herontginningen e. d.

telkens een uiteenzetting gegeven van het doel van het onderzoek, terwijl de medewerking werd verzocht, welke van allen werd verkregen. Tevens werden de rayongrenzen (voornamelijk door landbouwassistenten) overgenomen op topografische kaarten. Op het Instituut werden deze grenzen overgetekend op daarvoor bestemde topografische kaarten, de rayons werden uitgeknipt en op kaarten opgeplakt. Van de tuinbouwconsulentschappen werden meestal alleen die gebieden omgrensd en eveneens uitgeknipt en op kaarten opgeplakt, welke de tuinbouwconsulentschappen zelf in kaart zullen brengen. Het kaartmateriaal was hiermede praktisch gereed.

Tijdens de besprekingen met de consulentschappen bleek tevens, dat vele gebieden door de assistenten van de land- en tuinbouw gezamenlijk in kaart zullen moeten worden gebracht. Anderzijds zijn er vele gebieden, waar de gronden alleen door de landbouwassistenten op de kaarten kunnen worden ingetekend. De provinciale ingenieurs zullen dit verder moeten regelen.

De verdrogingskaart was van een gedeelte van de provincie Limburg reeds gereed. Ir Hellings, die hier tevens ander onderzoek verricht, werd verzocht deze kaart ook van het resterende gedeelte (behalve de hoger gelegen lössgronden) te willen maken. In Zeeland geschiedt dit door Ir van 't Leven, die hier eveneens met ander onderzoek is belast. Deze kaart is in eerste aanleg inmiddels gereed gekomen.

Ir Bon kreeg de gelegenheid zich gedurende enkele weken op de hoogte te stellen van de richtlijnen, welke bij de verdrogingskaarten in Limburg en Zeeland waren gevolgd. Tevens geldt dit de organisatie, de verkregen resultaten en de bereikte nauwkeurigheid.

Begin December werden 8 ingenieurs bij het secretariaat van de Commissie Onderzoek Landbouwwaterhuishouding Nederland aangesteld. Deze kregen eveneens in Limburg en Zeeland enige dagen om zich althans enigermate te oriënteren over de totstandkoming van de verdrogingskaarten in deze provincies. Hiertoe werden inleidingen gehouden, enkele bezoeken gebracht aan typische gebieden, gelegenheid gegeven met enkele rayonassistenten hun rayons te bezoeken e. d. Uiteraard was de tijd van het jaar ongeschikt; anderzijds werd hiermede voorkomen, dat deze ingenieurs geheel onvoorbereid in hun provincie de organisatie van de totstandkoming van de verdrogingskaart te verrichten zouden krijgen. Aan alle ingenieurs werd het benodigde kaartmateriaal ter beschikking gesteld.

Voor de instructie van de provinciale ingenieurs werd een nieuw rapport samengesteld (Doel en inrichting van de Inventarisatiekaart, December 1951). Deze rapporten werden behalve aan de provinciale ingenieurs ook aan alle land- en tuinbouwconsulenten toegezonden. Ook alle leden van de Commissie Onderzoek Landbouwwaterhuishouding Nederland evenals de leden van de Commissie van Toezicht ontvingen dit rapport. De bedoeling hiervan was nogmaals gelegenheid te geven tot het maken van opmerkingen voor het feitelijke begin van het maken van de verdrogingskaart

Tenslotte kan nog worden opgemerkt, dat in de vergadering van het College van Consulents in de Provincie Noord Holland in December 1951 nogmaals een uiteenzetting is gegeven over de inrichting en totstandkoming van de verdrogingskaart.

DE WETENSCHAPPELIJK HOOFDAMBTENAAR
BELAST MET HET VERVAARDIGEN VAN DE
VERDROGINGS,- VERSTUIVINGS,-EN VERZILTINGSKAART

S.B. Hooghoudt.

STAAT VAN VORDERINGEN
BETREFFENDE DE WERKZAAMHEDEN VAN
HET ONDERZOEK NAAR HET ZOUTGEHALTE VAN
BOEZEM- EN POLDERWATEREN IN NEDERLAND

1. Opgesteld werd een werkplan, dat een voorlopig overzicht geeft van de wijze waarop het onderzoek zal worden verricht.
2. Een aanvang werd gemaakt met bestudering van de bestaande literatuur.
3. Per 1 Januari 1952 waren de voorbereidingen voor de eerste opname, welke Maart 1952 zal plaats vinden, als volgt gevorderd.

a. Zuid-Holland.

Met uitzondering van het door het Hoogheemraadschap Rijnland bestreken gebied, werden voor de gehele provincie de monsterplaatsen vastgesteld.

b. Noord-Holland.

Aangezien intensivering van het lopende globale onderzoek over de gehele provincie bij Prov. Waterstaat op technische bezwaren stuitte, werd overleg gepleegd met de land- en tuinbouwconsulenten over de gebieden waar intensief onderzoek uit Landbouwkundig oogpunt gewenst is. Hierbij bleek, dat uitgebreide delen van de provincie hiervoor in aanmerking komen. In overleg met Prov. Waterstaat werden de nodige monsterplaatsen voor deze gebieden vastgesteld. De monsters zullen worden genomen door assistenten van de betrokken consulenten.

c. Utrecht.

Het gebied, dat voor onderzoek in aanmerking komt, is van geringe omvang. De monsterplaatsen zijn in overleg met Prov. Waterstaat vastgesteld.

d. Noord-Brabant, Friesland en Groningen.

Met de diensten van de Prov. Waterstaat in deze provincies werd overeengekomen om in de loop van Januari 1952 de monsterplaatsen vast te stellen. Aangezien omtrent het zoutgehalte van het polderwater in deze provincies nog geen gegevens bestaan, ligt het in de

bedoeling, om althans in het eerste jaar van onderzoek een globale bemonstering uit te voeren. (plm. 1 punt per 500 - 1000 h.a) om zonodig in de komende jaren de bemonstering te intensiveren.

e. Rijnland.

Rijnland bemonstert het polderwater met 1 monster per polder. Voor het beperkte aantal polders waar een zoutgehalte boven 300 mg is geconstateerd, zal het wenselijk zijn het onderzoek te intensiveren. Na een oriënterende bespreking met Ir de Gruyter in Juni 1951 werden nog geen verdere stappen ondernomen.

f. Organisatie van de monsterneming en de bepaling van het zoutgehalte.

Van het Ministerie van Waterstaat werd bericht ontvangen dat de zoutmonsters in het Laboratorium van de Noordoostpolder te Kampen kunnen worden onderzocht.

DE INGENIEUR BELAST MET HET ONDERZOEK
NAAR HET ZOUTGEHALTE,

C. Dorsman.

STAAT VAN VORDERINGEN
BETREFFENDE DE WERKZAAMHEDEN VAN
HET ARCHIEF VAN GRONDWATERSTANDEN.

De conservator van het Archief van Grondwaterstanden T.N.O., Ir J.H. Beltman, woonde de vergaderingen van de werkgroep bij. Samen met de heer J. Kost, assistent-conservator van het Archief, werd een bespreking bijgewoond tussen Ir W.C. Visser en de provinciale ingenieurs van de Commissie Onderzoek Landbouwwaterhuishouding Nederland op 10 December 1951 te Utrecht.

Naar aanleiding hiervan werden "richtlijnen" voor de provinciale ingenieurs opgesteld, behelzende aanwijzingen voor het nummeren van de waarnemingsbuizen, het opnemen van de grondwaterstand, het inzenden en verstrekken van gegevens van de grondwaterstand en het verstrekken van benodigdheden. Een exemplaar van de bedoelde richtlijnen werd toegezonden aan Ir Visser en de provinciale ingenieurs met verzoek eventuele op- of aanmerkingen op de eerstkomende bespreking, te houden op 21 Januari 1952, te willen mededelen.

Aan de ingenieurs voor de provincies Drente, Gelderland, Noord-Holland, Noord-Brabant en Limburg werden gegevens verstrekt van de waarnemingsputten waarin, onder auspiciën van het Archief, de grondwaterstand geregeld tweemaal per maand wordt opgenomen.

DE CONSERVATOR VAN HET ARCHIEF
VAN GRONDWATERSTANDEN T.N.O.

J.H. Beltman